

ANEXA 3: RAPORT DE EVALUARE A IMPACTULUI PROIECTULUI/PROGRAMULUI

I. Rezumatul proiectului

Denumirea proiectului/programului: „Traseul turistic în 9 localități – crearea oportunităților de investire în turism”

Codul proiectului/programului: 34078 (1563)

Data aprobării finanțării: Conform deciziei CNCDR nr. 7/16 din 02.09.2016, suma aprobată din FNDR constituia **11 097 026,79 MDL**;

Localizarea proiectului/programului: Regiunea de dezvoltare Centru; Localitățile: satele/comunele Ruseștii Noi, Văsieni, Ulmu, Suruceni din raionul Ialoveni; satul Condrița din mun. Chișinău; satul Drăgușenii Noi din raionul Hîncești; satul Căpriană din raionul Strășeni și satul Bursuc din raionul Nisporeni;

Data demarării – actual: Finanțarea aprobată, conform deciziei CNCDR nr. 7/16 din **02 septembrie 2016**; Lansarea proiectului (conform Acordului de Parteneriat) – **05.12.2016**;

Data finalizării - planificat: 24 luni;

Data finalizării - posibil: **03.10.2018**, conform procesului verbal de recepție finală;

Bugetul total: solicitat din FNDR – **11 097 026,79 MDL** (aprobată prin decizia CNCDR nr. 7/16 din 02.09.2016), ulterior s-a micșorat la **6 581 886,37 MDL**, conform deciziei nr. 15/18 din 11.12.2018);

1. Descrierea succintă a contextului general al proiectului, conform cererii de finanțare:

Proiectul propus urmărește crearea oportunităților de atragere a turiștilor străini și locali, în regiunea de dezvoltare Centru, prin crearea unui traseu turistic interesant, cu multe și diverse atracții turistice specifice, ce va servi drept imbold la o mai bună cunoaștere a istoriei și culturii ținutului natal. Astfel, prin crearea unui flux sporit de vizitatori în localitățile vizate, autoritățile locale vor încuraja locuitorii acestor localități, spre un pas conștient și îndrăzneț, în direcția antreprenoriatului privat, prin inițierea afacerilor mici și micro.

2. Intervenția logică a proiectului, conform cererii de finanțare:

Obiectiv general: Îmbunătățirea situației economice și sociale prin creșterea contribuției sectorului de turism la economia regională;

Obiectivele specifice: 1. Menținerea și actualizarea monumentelor naționale, cu un aspect istoric și cultural important;

2. Aport semnificativ la dezvoltarea culturală și spirituală a cetățenilor Republicii Moldova;

3. Dezvoltarea turismului ca ramură a economiei naționale a Republicii, de importanță majoră, prin dezvoltarea formelor de turism etno-istoric, agrar și ecoturism;

4. Creșterea atractivității investiționale a localităților ce fac parte din ruta turistică;

5. Aport la crearea imaginii pozitive a Republicii Moldova pe plan regional și european;

Criteriile de evaluare	Analiza performanței
1. Relevanța	
<p>În ce măsură obiectivul general și obiectivele specifice ale programului/proiectului contribuie la implementarea politicii de dezvoltare regională/rurală sau alte politici/documente strategice sectoriale relevante (spre exemplu: SNDR, SDR, strategiile de dezvoltare social-economică a localității / raionului, planurile de acțiuni, etc.)?</p>	<p>Conform Cererii de finanțare, proiectul se încadrează în prioritatea nr.3 a Strategiei de Dezvoltare Regională Centru 2010-2016 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”, Măsura 3.4 „Reabilitarea edificiilor/ obiectivelor turistice și integrarea lor în circuitele turistice internaționale”.</p> <p>Sursa: http://adrcentru.md/public/files/generale/StrategiaRDC-2010-2016.pdf</p> <p>Sursa: http://adrcentru.md/public/files/generale/Plan_Operational_Regional_2_013-2015.pdf</p> <p>Sursa: http://adrcentru.md/lib.php?l=ro&idc=489&t=/Proiecte-de-dezvoltare-regionala/Proiecte-incluse-in-Planul-Operational-Regional-POR-2013-2015</p> <p>Sursa: http://adrcentru.md/doc.php?l=ro&idc=488&id=1664&t=/Proiecte-de-dezvoltare-regionala/Proiecte-incluse-in-Documentul-Unic-de-Program-DUP-2013-2015/DUP-2013-2015</p> <p>Sursa: http://adrcentru.md/doc.php?l=ro&idc=489&id=1726&t=/Proiecte-de-dezvoltare-regionala/Proiecte-incluse-in-Planul-Operational-Regional-POR-2013-2015/Traseul-turistic-in-9-localitati-crearea-oportunitatilor-de-investire-in-turism</p> <p>Proiectul prevede renovarea a 7 monumente istorice de importanță locală/națională; construirea/renovarea a 3 muzee; amenajarea a 3 zone de agrement și odihnă; crearea unei alei noi, precum și crearea și amenajarea a 3 autoparcări noi.</p> <p>Atât obiectivul general al proiectului „Îmbunătățirea situației economice și sociale prin creșterea contribuției sectorului de turism la economia regională” cât și obiectivele specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> (I) Menținerea și actualizarea monumentelor naționale, cu un aspect istoric și cultural important; (II) Aport semnificativ la dezvoltarea culturală și spirituală a cetățenilor Republicii Moldova; (III) Dezvoltarea turismului ca ramură a economiei naționale a Republicii, de importanță majoră, prin dezvoltarea formelor de turism etno-istoric, agrar și ecoturism; (IV) Creșterea atractivității investiționale a localităților ce fac parte din ruta turistică; (V) Aport la crearea imaginii pozitive a Republicii Moldova pe plan regional și european

	<p>corespund necesităților de dezvoltare a patrimoniului turistic, cât și a turismului intern și receptor. Astfel, proiectul face parte din mijloacele de îmbunătățire a infrastructurii pe termen lung, specificate în următoarele documente strategice: Strategia de Dezvoltare Regională a Regiunii Centru 2010-2016; Strategia de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova în anii 2003–2015 a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1065 din 2 septembrie 2003 (Hotărâre abrogată, ulterior, prin HG nr. 796 din 25 octombrie 2012); Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 338 din 19 mai 2014; Conceptul de dezvoltare durabilă a localităților din Republica Moldova.</p> <p>Totodată, acestea corespund priorităților stabilite în Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Ialoveni 2014-2020, elaborată în 2013, Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Hîncești 2013-2020 elaborată în 2012, Strategia de dezvoltare durabilă a raionului Nisporeni 2013-2020, elaborată în 2012, și în Programul de dezvoltare social-economică a raionului Strășeni 2012-2015, elaborată în 2011.</p> <p>Proiectul propus este în concordanță cu prioritatea nr.3 a Strategiei de Dezvoltare Regională Centru 2010-2016 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice” a Apelului II de propuneri de proiecte și urmărește: a) Crearea traseului turistic „Drumul verde”, care va cuprinde localitățile Ruseștii Noi, Văsieni, Ulmu, Bursuc, Drăgușenii Noi, Condrița, Căpriană, Suruceni, cu lungime totală de 72 km. b) Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri în regiune și crearea locurilor de muncă, c) Promovarea zonelor turistice din regiunea Centru prin elaborarea hărților/Ghidului Turistic și investițional d) Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor acestor localități, prin încurajarea acestora în direcția antreprenoriatului privat, prin inițierea afacerilor micro și mici.</p> <p>Ideea de proiect este relevantă și multiplicabilă.</p>
<p>În ce măsură conținutul programului/proiectului corespunde necesităților specifice ale grupurilor țintă?</p>	<p>Conform cererii de finanțare grupurile țintă constituie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Autoritățile publice locale partenere la proiect (Primăria s. Drăgușenii Noi (r-nul Hîncești), primăriile com. Ruseștii Noi, Văsieni, Ulmu, Suruceni (r-nul Ialoveni), primăria s. Bursuc (r-nul Nisporeni), primăria s. Căpriană (r-nul Strășeni), primăria s. Condrița (mun. Chișinău)); - Mediul de afaceri din aceste localități (agenții economici); - Agenții economici, meșteșugarii - Populația satelor/comunelor Ruseștii Noi, Văsieni, Ulmu, Suruceni din raionul Ialoveni; satul Condrița din mun. Chișinău; satul Drăgușenii Noi din raionul Hîncești; satul Căpriană din raionul Strășeni și satul Bursuc din raionul Nisporeni (cca 22 500 locuitori) <p>Proiectul corespunde necesităților specifice ale tuturor grupurilor țintă. Întrucât localitățile respective se află în zone turistice de interes local, regional și național, iar la balanța APL-urilor, sau pe teritoriul</p>

	<p>acestora există monumente istorice de importanță locală și națională, rezultatele, nu se vor lăsa așteptate. Crearea unui traseu turistic atât de divers, oferă posibilitate de a combina serviciile turistice de divertisment, de alimentație și cazare, cu cele cultural-artistice. În acest fel turistul se poate relaxa atât în sânul naturii, umbrit de renumiții „Codri”, cât și vizitând diverse monumente istorice naționale și locale (muzee de istorie, monumente istorice, precum și cetatea de pământ, cu 4 vetre umane, care au dăinuit colinele din s. Ulmu/Drăgușeni noi cu mult până la nașterea lui Hristos), toate acestea încheindu-se cu serviciile turismului de masă, asigurate de vinăria Poiana, din satul Ulmu, sau de Mănăstirea Hâncu.</p> <p>Atragerea turiștilor atât din interior, cât și din exterior, influențează direct calitatea vieții populației băștinașe, creându-le posibilitate băștinașilor, precum și meșteșugarilor autohtoni să-și poată realiza serviciile. Acest lucru va duce la îmbunătățirea calității vieții atât de pe urma veniturilor încasate, cât și de la crearea ulterioară a infrastructurii locale. Dezvoltarea turismului rural în regiunea respectivă va duce la organizarea festivalurilor naționale, deschiderea a noi locuri de muncă, construcția hotelurilor locale, precum și continua dezvoltare a zonelor de agrement. Toate acestea au ca scop scop final ridicarea valorii satului moldovenesc, precum și sporirea meșteșugăritului în regiunea respectivă.</p> <p>Lansarea proiectului dat a dus și la atragerea investițiilor suplimentare în teritoriu. Astfel SC „Poiana Codrilor” a deschis o vinărie cu restaurant în preajma lacului Ulmu, care în ultimii ani a ajuns să-și extindă serviciile nu doar pe piața locală, cât și pe piața internațională, cu renumita marcă „Poiana Vinery” (Vinăria Poiana).</p>
<p>Există un cadru logic al programului /proiectului? Care este calitatea acestuia. Intervenția logică este clară ?</p>	<p>Cererea de finanțare a proiectului conține Cadrul Logic. El întrunește elementele necesare stipulate în Instrucțiunea pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din Fondul Național de Dezvoltare Regională aprobată prin decizia CNCDR nr. 4/12 din 23 februarie 2012.</p> <p>Acesta conține obiective, rezultate și produse. Indicii de realizare, sursele și mijloacele de verificare precum și presupunerile sunt formulate clar și oferă posibilitate de a urmări întregul proces de realizare a supozițiilor proiectului. Astfel, în Matricea cadrului logic sunt reflectați Indicii de realizare care pot fi verificați în mod obiectiv. Majoritatea surselor și mijloacelor de verificare sunt formulate în mod clar. Presupunerile nu au conținutul care ar elucida anumite riscuri, prezumări ori să reflecte situația la moment.</p> <p>Obiectivul general „Îmbunătățirea situației economice și sociale prin creșterea contribuției sectorului de turism la economia regională”, este un pic preamărit, dar realizabil, ținând cont și de intențiile ambițioase ale primăriilor implicate în proiect, precum și ale agenților economici din regiune. În cazul realizării pe deplin a obiectivelor menționate în cererea de finanțare, traseul turistic respectiv ar putea deveni destul de cunoscut atât în rândurile Agențiilor turistice naționale, cât și în rândul celor internaționale.</p> <p>La formularea obiectivelor specifice susmenționate nu s-a ținut cont pe deplin de cerințele specificate în Instrucțiunea utilizatorului. Obiectivele nu sunt pe deplin cuantificabile.</p>

	<p>Activitățile proiectului în cea mai mare parte au ținut de implementarea lucrărilor de construcții, au contribuit la îmbunătățirea condițiilor social-economice și a climatului investițional în localitățile vizate.</p>
<p>Indicatorii stabiliți la nivel de obiective, rezultate și produse corespund criteriilor SMART?</p>	<p>Atât indicatorii propuși la nivel de obiectiv general, cât și cei din obiectivele specifice, rezultatele și produsele nu corespund în totalitate criteriilor SMART (Specifice, Măsurabile, Accesibile, Realistice, Încadrate în Timp).</p> <p>Indicatorii incluși în matricea cadrului logic la nivel de produse, rezultate și obiective specifice, nu au stabilite valori inițiale și ținte pe care să le atingă. Totodată, în Raportul Final prezentat au fost incluși anumiți indicatori mai generalizați, în care se menționează țintele ce au fost atinse de proiect ca urmare a implementării sale. În notele informative din rapoartele lunare de monitorizare a proiectului, prezentate în rapoartele trimestriale, s-a ținut, totuși, cont ca indicatorii stabiliți să corespundă criteriilor SMART, fiind incluși regulat, pe toată perioada de implementare a proiectului, în anexele respective.</p>
<p>În ce măsură riscurile și ipotezele au fost analizate și luate în considerație în procesul de elaborare/planificare a programului/proiectului?</p>	<p>În procesul de evaluare și analiză a rubricii „ipoteze” din matricea cadrului logic a Cererii de finanțare, au fost identificate 4 riscuri. Cu toate acestea unele dintre riscurile identificate nu sunt cele mai relevante pentru proiectul dat. Totuși, unul dintre riscuri, deși inițial părea destul de neîntemeiat, a ajuns la realizare – cel de instabilitate financiară. Ca urmare, proiectul nu a ajuns să realizeze toate activitățile vizate în Cererea de finanțare, iar obiectivele turistice, din numărul lor de 14 unități, au ajuns să fie finanțate doar 5.</p> <p>În general riscurile nu au fost formulate și nici identificate calitativ. De asemenea, nu a fost posibil de evaluat matricea riscurilor și modalitatea în care aceste riscuri au fost administrate și atenuate pe parcursul implementării proiectului, din simplu considerent că aceasta lipsește.</p> <p>Mecanismul de evaluare și monitorizare al riscurilor nu a fost elaborat.</p>
<p>Au fost introduse careva modificări în cadrul proiectului? Dacă da, în ce măsură acestea au adus la îmbunătățirea proiectului?</p>	<p>Pe parcursul implementării proiectului, careva modificări de ordin operațional de nivel major, nu au avut loc. Costul total al proiectului, solicitat din FNDR, a fost inițial de 11 097,03 mii lei. Conform deciziei CNCDR nr. 7/16 din 02.09.2016, suma aprobată din FNDR constituia 11 097,03 mii lei. Cu toate acestea, Acordul de finanțare a fost semnat, din start, cu suma de 6 278,89 mii lei. Ca urmare a efectuării achizițiilor, suma contractelor n-a demarat mult de la suma menționată în Acord. Astfel, suma s-a majorat la 6 581,89 mii lei, conform deciziei nr. 15/18 din 11.12.2018). Operarea acestor modificări în Decizia Consiliului Național nr. 15/18 din 11.12.2018 cu privire la redistribuirea suplimentară a unor surse ale Fondului Național pentru Dezvoltare Regională în limitele alocațiilor pentru anul 2018, au fost necesare în vederea asigurării implementării cu succes a proiectelor de dezvoltare regională, inclusiv și a proiectului vizat.</p> <p>Cu toate acestea, au existat modificări de ordin conceptual.</p> <p>Inițial, conform proiectului urmau să fie realizate 15 obiective turistice:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Amenajarea Movablei funerare (locul unde a dăinuit cetățuia de pământ 4 secole pînă la Hristos) – monument istoric de importanță locală (s. Ulmu); b) Crearea unui muzeu cu amenajarea teritoriului aferent, cu renovarea Troiței din Ulmu – monument istoric de importanță locală (s. Ulmu); c) Amenajarea teritoriului bisericii „Intrarea în templu a Maicii

	<p><i>Domnului” – monument istorico-arhitectural de importanță națională (s. Ulmu, r-nul Ialoveni);</i></p> <p>d) <i>Renovarea fântinii partizanilor și a monumentului mormântul ostașilor căzuți în 1944 – monument istoric de importanță locală (s. Ulmu, r-nul Ialoveni); Crearea unei zone de odihnă pentru turiști pe malul iazului Ulmu, inclusiv cu amenajarea a 2 stadioane de volei de plajă (s. Ulmu, r-nul Ialoveni);</i></p> <p>e) <i>Restaurarea bisericii „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” – monument istorico-arhitectural de importanță națională (s. Văsieni, r-nul Ialoveni);</i></p> <p>f) <i>Renovarea muzeului cu deschiderea unei crame rustice (s. Văsieni);</i></p> <p>g) <i>Amenajarea unui parc de odihnă și agrement pe dealul Țiglei (s. Văsieni, r-nul Ialoveni);</i></p> <p>h) <i>Crearea unui muzeu de obiecte naționale în satul Ruseștii Noi (s. Ruseștii Noi, r-nul Ialoveni);</i></p> <p>i) <i>Crearea unei miniparcări amenajate în preajma complexului edilitar al mănăstirii „Sf. Gheorghe” – monument istorico-arhitectural de importanță națională (Suruceni), cu includerea informației pe panourile informative despre meciurile care vor fi desfășurate pe terenul stadionului național „FC Sfântul Gheorghe” (s. Suruceni, r-nul Ialoveni);</i></p> <p>j) <i>Crearea Aleii Voievozilor în apropierea mănăstirii Căpriana, cu amenajarea teritoriului respectiv (s. Căpriana r-nul Strășeni);</i></p> <p>k) <i>Amenajarea unui parc la intrarea în mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului”, cu autoparcare (Condrița, mun. Chisinău);</i></p> <p>l) <i>Amenajarea unui zid de protecție a mănăstirii de la alunecările de teren locale(Condrița, mun. Chisinău);</i></p> <p>m) <i>Amenajarea unei parcări auto cu îmbunătățirea factorilor turistici și de mediu în apropierea mănăstirii Hîncu (s. Bursuc, r-nul Nisporeni);</i></p> <p>n) <i>Amenajarea cetății de pământ cu 4 vetre umane care dăinuiau aici cu mult pînă la nașterea lui Hristos, cu construcția unui machet improvizat al cetății (s. Drăgușenii Noi, r-nul Hîncești);</i></p> <p>o) <i>Renovarea „fântinii Partizanilor” – monument de importanță locală (s. Drăgușenii Noi, r-nul Hîncești).</i></p> <p>În realitate, însă, au fost implementate doar 5 obiecte cu suma de 6 581 886,37 lei:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) „Amenajarea complexului de agrement și ecoturism din satul Ulmu rn. Ialoveni; 2) „Crearea unui muzeu de obiecte naționale în satul Ruseștii Noi”; 3) „Lucrările de construcție a zonei de agrement cu parcare auto în preajma mănăstirii Hîncu, s. Bursuc rn. Nisporeni”; 4) „Amenajarea parcării auto în s. Bursuc rn. Nisporeni”; 5) „Lucrările de reparație și reconstrucție a clădirii muzeului raional Anatol Candu din s. Văsieni rn. Ialoveni”
<p>2. Eficienta</p>	
<p>Au fost alocate suficiente resurse în program/proiect pentru a asigura atingerea obiectivelor/ rezultatelor propuse?</p>	<p>Costul total final al proiectului „Traseul turistic în 9 localități – crearea oportunităților de investire în turism”, din sursele FNDR constituie 6 581 886,37 lei.</p> <p>Conform Actului de formare a costului lucrărilor:</p> <p>1. Lucrări de reconstrucție la obiectul „Amenajarea complexului de agrement și ecoturism din satul Ulmu rn. Ialoveni”- 3 278 248,10</p>

Au fost acestea utilizate în mod adecvat/optim?

- lei;**
2. Servicii de supraveghere tehnică- **32 782,49 lei;**
  3. Lucrări de reconstrucție la obiectul „Crearea unui muzeu de obiecte naționale în satul Ruseștii Noi”- **1 172 642,00 lei;**
  4. Servicii de supraveghere tehnică- **11 726,42 lei;**
  5. Lucrări de construcție, servicii, bunuri, îmbunătățiri la obiectul „Lucrările de construcție a zonei de agrement cu parcare auto în preajma mănăstirii Hîncu, s. Bursuc rn. Nisporeni”- **334 340,20 lei;**
  6. Lucrări de construcție, servicii, bunuri, îmbunătățiri la obiectul „Amenajarea parcării auto în s. Bursuc rn. Nisporeni”- **1 138 017,68 lei;**
  7. Lucrări de construcție, servicii, bunuri, îmbunătățiri la obiectul „Lucrările de reparație și reconstrucție a clădirii muzeului raional Anatol Candu din s. Văsieni rn. Ialoveni”- **614 129,48 lei;**

Lucrările de construcție în cadrul proiectului au fost efectuate de către:

a) *Lucrări de reconstrucție la obiectul „Amenajarea complexului de agrement și ecoturism din satul Ulmu rn. Ialoveni”:*

Antreprenor SRL “Vipart Plus ”, în baza Contractelor de antrepriză nr.21/6-24, semnat la 29.11.2016, nr.21/9-29 semnat la 29.08.17 și nr.21/16-15 semnat la 04.05.18 . Valoarea contractelor **3 278 248.10 lei**. Finalizat la data 03.10.2018 conform procesului verbal de Recepție finală. În cadrul obiectivului au fost realizate 6 foisoare mici , 6 foisoare mari, grup sanitar, teren de volei, parcare auto și amenajate trotuare din pavaj ecologic.

b) *Lucrări de reconstrucție la obiectul „Crearea unui muzeu de obiecte naționale în satul Ruseștii Noi”:*

Antreprenor ”Litarcom ” SRL – Contract nr. 12/6 din 21 august 2015, valoarea lucrărilor executate - **1 172 642.00 lei** , finalizat la data 03 martie 2017 conform procesului de Recepție finală. În cadrul obiectivului dat a fost reconstruit și amenajat muzeul satului. A fost schimbată tîmplăria, reconstruit acoperișul, consolidat planșeul și amenajat teritoriul aferent muzeului.

c) *Lucrări de construcție, servicii, bunuri, îmbunătățiri la obiectul „Lucrările de construcție a zonei de agrement cu parcare auto în preajma mănăstirii Hîncu, s. Bursuc rn. Nisporeni”:*

Antreprenor SRL “Nica” în cadrul contractelor Nr.11/6 din 05.10.2016 , Nr.11/12 din 08.12.2016 și Nr. 11/18 din 20.04.2017 în valoare de **331 029,90 lei** , finalizat la data 30.05.2017 conform procesului verbal de Recepție finală . În cadrul obiectivului a fost amenajată zonă de agrement cu 4 foisoare.

d) *Lucrări de construcție, servicii, bunuri, îmbunătățiri la obiectul „Amenajarea parcării auto în s. Bursuc rn. Nisporeni”:*

Antreprenor ”SRL ”Lozval Construct” SRL – contractul 18/6 din 28.10.2016, în valoare de **1 126 750.18 lei** , finalizat la data 30.05.2017 conform procesului verbal de Recepție finală. În cadrul obiectivului a fost amenajată parcare auto cu o suprafață de 1650 m² și un foisor pentru agrement.

e) *Lucrări de construcție, servicii, bunuri, îmbunătățiri la obiectul „Lucrările de reparație și reconstrucție a clădirii muzeului raional Anatol Candu din s. Văsieni rn. Ialoveni”:*

Antreprenor ”Vastavit” SRL – contractele Nr.13/6 din 13.10.2016 și

	<p>Nr.13/9 din 09.12.2016 în valoare de 608 049,00 lei , finalizate la data 14.06.2017 conform procesului verbal de Recepție finală. În cadrul obiectivului au fost schimbate elementele de tâmplărie și termiozolarea fațadelor a clădirii.</p>
<p>A fost respectat planul de implementare? Activitățile au fost implementate la timp?</p>	<p>Propunerea de proiect „Traseul turistic în 9 localități – crearea oportunităților de investire în turism” a fost depusă spre finanțare din Fondul Național de Dezvoltare Regională în cadrul Apelului de propuneri de proiecte din 2012 pentru perioada de finanțare 2013-2016. Conform deciziei Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr. 7/16 din 02.09.2016, a fost aprobată finanțarea.</p> <p>Durata de implementare a proiectului a fost prevăzută pentru 24 luni. Implementarea de facto a început odată cu semnarea Acordului de Parteneriat, care a fost semnat de către Părți (ADR Centru, primăria s. Ulmu (r-nu Ialoveni), primăria s. Văsieni (r-nu Ialoveni), primăria com. Ruseștii Noi (r-nu Ialoveni), primăria s. Bursuc, (r-nu Nisporeni)) la 05.12.2016.</p> <p>De asemenea, în urma analizei planului de implementare și a matricei cadrului logic, activitățile planificate pentru perioada 2016-2018, nu au fost pe deplin realizate. Din numărul de 14 obiective turistice, au fost realizate, de facto, doar 5. Pe de altă parte, în Acordul de parteneriat, semnat la data de 05.12.2016, erau clar stipulate obiectivele care vor fi finanțate și suma acordată pentru acestea. Astfel, în Acordul de Parteneriat, la capitolul II. Finanțarea proiectului, pct. 2.2 figura că „<i>Finanțarea totală nerambursabilă a proiectului din FNDR este de 6 278 893,19 lei</i>”, iar la capitolul IV. Drepturile și obligațiile Beneficiarului, pct. 4.1 erau stipulate obiectele de construcție care urmau să fie finanțate conform respectivului Acord și anume: „Beneficiarul și partenerii asigură crearea condițiilor necesare pentru derularea activităților de amenajare și construcție la: 1. Obiectivul „<i>Amenajarea complexului de agrement și ecoturism din satul Ulmu rn. Ialoveni</i>”; 2. Obiectivul „<i>Crearea unui muzeu de obiecte naționale în satul Ruseștii Noi</i>”; 3. Obiectivul „<i>Lucrările de construcție a zonei de agrement cu parcare auto în preajma mănăstirii Hîncu, s. Bursuc rn. Nisporeni</i>”; 4. Obiectovul „<i>Amenajarea parcării auto în s. Bursuc rn. Nisporeni</i>”; 5. Obiectivul „<i>Lucrările de reparație și reconstrucție a clădirii muzeului raional Anatol Candu din s. Văsieni rn. Ialoveni</i>””. În această ordine de idei, putem spune că cele 5 obiective turistice, pentru care a fost semnat Acordul de Parteneriat au fost realizate conform termenilor stabiliți, fără careva abateri de la planul de implementare.</p> <p>Obiectivul „<i>Amenajarea complexului de agrement și ecoturism din satul Ulmu rn. Ialoveni</i>” a fost finalizat la data de 03 octombrie 2018, conform procesului verbal de Recepție finală.</p> <p>Obiectivul „<i>Crearea unui muzeu de obiecte naționale în satul Ruseștii Noi</i>” a fost finalizat la data de 03 martie 2017, conform procesului verbal de Recepție finală.</p> <p>Obiectivul „<i>Lucrările de construcție a zonei de agrement cu parcare auto în preajma mănăstirii Hîncu, s. Bursuc rn. Nisporeni</i>” a fost finalizat la data de 30 mai 2017, conform procesului verbal de Recepție finală.</p> <p>Obiectivul „<i>Amenajarea parcării auto în s. Bursuc rn. Nisporeni</i>” a</p>

	<p>fost finalizat la data de 30 mai 2017, conform procesului verbal de Recepție finală.</p> <p>Obiectivul „<i>Lucrările de reparație și reconstrucție a clădirii muzeului raional Anatol Candu din s. Văsieni rn. Ialoveni</i>” a fost finalizat la data de 14 iunie 2017, conform procesului verbal de Recepție finală.</p>
<p>Care au fost produsele programului/proiectului obținute? Au fost acestea calitative și livrate în timp, precum și conform bugetului alocat?</p>	<p>În urma implementării proiectului au fost realizate următoarele produse:</p> <p>2 atracții turistice construite; 2 atracții turistice renovate; 1 atracții turistice amenajate; 3,0 ha de teritoriu amenajat</p>
<p>3. Eficacitatea (Rezultativitatea)</p>	
<p>Care sunt rezultatele obținute până în prezent în urma implementării programului/proiectului (în conformitate cu indicatorii stabiliți), precum și nivelul de calitate a acestora?</p>	<p>Beneficiarii și partenerii săi, conform cererii de finanțare au atins următoarele rezultate:</p> <p>1. 5 obiective turistice incluse în circuitul turistic;</p> <p>În urma implementării proiectului, beneficiarul și-a mai propus să atingă și alte rezultatele enumerate mai jos, conform matricei cadrului logic:</p> <p>1. Număr mai mare de întreprinderi, direct și indirect implicate; 2. Relansarea unor locații pentru investiții și turism regionale; 3. Creșterea veniturilor generale și din turism; 4. Creșterea numărului de turiști atrași; 5. Creșterea duratei medii de ședere a turiștilor</p> <p>Pentru atingerea acestor obiective, beneficiarul și partenerii și-au propus promovarea zonei Centru și a obiectivelor turistice pe termen lung pentru asigurarea durabilității obiectivelor primite în gestiune. Pentru aceasta urma să se inițieze și alte proiecte, de atragere a investițiilor pentru dezvoltarea turistică a zonei, motivarea tinerilor și maturilor pentru practicarea sportului, campanii de conștientizare inițiate cu sprijinul ONG-urilor locale; Acțiuni din partea voluntarilor comunităților în promovarea traseului turistic.</p> <p>În urma vizitei de monitorizare post implementare și a impactului proiectului în teren, din sondajele realizate la fața locului nu a fost demonstrată atingerea acestor obiective.</p>
<p>Toate grupurile țintă au acces la / pot utiliza rezultatele / serviciile programului/proiectului?</p>	<p>Rezultatele obținute sunt accesibile pentru toate grupurile țintă ale proiectului. Absolut toate grupurile țintă pot beneficia de pe urma implementării acestora, inclusiv și prin implicarea în plan de asigurare servicii în domeniul turismului.</p>
<p>În ce măsură sistemul de MBR¹ aplicat a contribuit la un proces de luare de decizii eficient?</p>	<p>În cadrul proiectului au fost amenajate mai multe obiective din rn. Ialoveni și Nisporeni pentru crearea unui traseu turistic. Acum la vizitarea mănăstirii Hîncu este posibilitatea de-a parca automobilul în parcare amenajată la intrarea pe teritoriul complexului monahal. După vizitarea mănăstirii turiștii au posibilitatea de a se relaxa în foișoarele de pe malul iazului din preajma satului Bursuc.</p> <p>În dorința de-a descoperi noi obiective turistice rurale există ocazia</p>

¹ Sistemul de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate

	<p>de a vizita Muzeul satului Rusestii Noi și Muzeul satului Văsieni, unde aceștia vor putea viziona exponatele adunate de la locuitorii satelor. Totodată, turiștii vor avea posibilitatea de se urca pe Dealul Țiglei și să admire satul Văsieni de la înălțime.</p> <p>Înaintînd pe traseul turistic, turiștii vor intra în localitatea Ulmu, unde vor putea vizita Mănăstirea Ulmu, după care să se relaxeze în Complexul Turistic amplasat pe malul iazului din sat. Acolo se vor putea bucura de foșoare, teren sportiv și grup sanitar – toate cele necesare pentru a delecta o zi în sînul naturii. Tot pe malul iazului Ulmu, turiștii se vor putea bucura și de serviciile oferite de Vinăria Poiana.</p> <p>De asemenea, rezultatele proiectului contribuie pozitiv la îmbunătățirea condițiilor social-economice și climatului investițional în aria de intervenție.</p> <p>Totodată implicarea activă a administrației publice locale de nivel I prin promovare și conlucrare cu partenerii de dezvoltare, aduc beneficii localității.</p>
A fost aplicat un mecanism de management al riscurilor? Cât de efectiv a fost aplicat acesta în atenuarea riscurilor?	<p>Sistemul de management aplicat poate fi perceput ca fiind unul bazat pe rezultate.</p> <p>În procesul de implementare a proiectului, au fost luate măsuri de atenuare a riscurilor financiare și operaționale. Pentru atingerea obiectivului general modificat, din cadrul acestui proiect, au fost alocate surse financiare necesare. Eficiența proiectului în raport cu rezultatele planificate este mai inferioară, întrucât nu au fost atinse toate obiectivele planificate.</p>
În ce măsură rezultatele obținute au contribuit la atingerea obiectivelor programului/proiectului?	<p>Obiectivul general „Îmbunătățirea situației economice și sociale prin creșterea contribuției sectorului de turism la economia regională” al proiectului a fost într-o oarecare măsură atins cu succes și a contribuit la crearea oportunităților de atragere a turiștilor străini și locali, în regiunea de dezvoltare Centru, prin crearea unui traseu turistic interesant, cu multe și diverse atracții turistice specifice, ce va servi drept imbold la o mai bună cunoaștere a istoriei și culturii ținutului natal. Astfel, autoritățile locale încurajează locuitorii acestor localități, spre un pas conștient și îndrăzneț, în direcția antreprenoriatului privat, prin inițierea afacerilor mici și micro.</p>
4. Impactul	
Care este impactul proiectului deja observat și cel potențial? A reușit programul/ proiectul să contribuie eficient la atingerea obiectivului general?	<p>Comparativ cu situația inițială, proiectul în cauză a avut un impact pozitiv cel puțin la nivel local, pentru localnici, meșteșugarii din localități, dar și pentru stimularea afacerilor la nivel de regiune. Rezultatele obținute în urma implementării proiectului, au impact pozitiv asupra grupului țintă. A impulsionat dezvoltarea pentru producătorii locali, calea de transportare a produselor la piața din Chișinău și exportarea produselor prin intermediul traseului.</p> <p>Totuși, există posibilitatea continuării proiectului, prin atragerea de investiții și scrierea de proiecte pentru atingerea tuturor rezultatelor propuse.</p>
Au existat/există factori externi eventuali, care	<p>Parcursul implementării proiectului, precum și atingerea impactului scontat a fost influențat negativ de factorii financiari. Cu toate acestea,</p>

<p>au pus/ar putea pune în pericol atingerea impactului programului/proiectului?</p>	<p>proiectul realizat poate crea doar beneficii la nivel regional.</p>
<p>Care sunt efectele directe și indirecte, potențiale și /sau deja manifestate, sub aspect pozitiv sau negativ?</p>	<p>Efectele directe și indirecte după implementarea proiectului sunt de ordin pozitiv:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atragerea investițiilor în zona rurală; 2. Lupta contra sărăciei; 3. Stoparea migrației populației peste hotare; 4. Posibilitate de dezvoltare a turismului în zonă; 5. Posibilitate de dezvoltare a turismului rural; 6. Imbold pentru dezvoltarea economică în regiune; <p>Proiectul poate fi aplicat pe o arie geografică mai mare.</p>
<p>5. Durabilitatea</p>	
<p>Există posibilitatea menținerii sau dezvoltării ulterioare ale beneficiilor proiectului după finalizarea lui sau a asistenței externe?</p>	<p>După finalizarea implementării proiectului, valoarea lucrărilor și serviciilor obținute au fost transmise beneficiarului proiectului la nivel de APL I.</p> <p>În capitolul 4.4 <i>Durabilitate și sustenabilitate</i> a Cererii de finanțare, sunt menționate modalitățile de susținere și întreținere a investiției după finalizare, doar că acestea nu sunt suficiente.</p> <p>În procesul de evaluare post-implementare a activităților enumerate și a rezultatelor obținute, a impactului scontat a gradului de continuitate /menținere a beneficiilor obținute în urma construcției, s-a constatat că durabilitatea financiară, instituțională și simțul proprietății este asigurat.</p> <p>Conform capitolului VII al Acordului de Finanțare semnat la 05 decembrie 2016, beneficiarul se obliga să elaboreze Planul de asigurare durabilitate cu termeni și activități concrete.</p> <p>De asemenea beneficiarul și Partenerii se fac responsabili de gestionarea eficientă și durabilă a produselor obținute în interesul consumatorilor și a comunității pe care le reprezintă.</p> <p>ADR Centru a monitorizat procesul post implementare, organizând vizite în teren, dar și a analizat notele informative prezentate de către beneficiar cu referire la activitățile realizate în baza Planului de asigurare durabilitate.</p>
<p>Există un plan de durabilitate ca parte integrală a designului proiectului? Sunt alocate resursele necesare pentru implementarea lor? Sunt responsabilitățile părților stipulate clar?</p>	<p>Deși cererea de finanțare stipulează anumite aspecte de durabilitate, designul proiectului nu are un plan de durabilitate integrat.</p> <p>Planul de durabilitate a fost elaborat de către beneficiar, după implementarea proiectului pentru perioada 2016-2018 și aprobat prin decizia CL(anexa nr.1 la decizia CL nr. 9/10 din 11.12.2018).</p> <p>Consiliul sătesc Ulmu a aprobat o listă de acțiuni, cu perioade și responsabilități clare.</p>
<p>Există responsabilități asumate (ownership) din partea beneficiarilor programului/proiectului ? Sunt suficiente capacități instituționale</p>	<p>Pe perioada de asigurare durabilitate 2016-2018, beneficiarul a raportat în baza notelor informative cu acțiuni întreprinse și persoane desemnate, pentru mentenanța obiectivelor.</p> <p>Au fost planificate măsuri, care au fost realizate pe toată perioada sezonului rece și cald: a) Achiziționarea mobilei pentru exponate; b) Publicarea pe rețele de socializare a campaniei de colectare a</p>

<p>și manageriale ca să asigure continuitate și utilizarea eficientă a beneficiilor programului/proiectului?</p>	<p>exponatelor și materialelor pentru proiect; c) Sădirea copăceilor, florilor, ierbii în jurul clădirii și în ograda muzeului; Petrecerea diferitor evenimente în incintele muzeilor; d) Instalarea și întreținerea iluminării terenului aferent muzeului, ogrăzii și terenului de joacă; etc Conform Actelor de primire-predare a bunurilor, obiectele au fost transmise în posesia beneficiarului final, primăria Bursuc, Ulmu, Văsieni și Ruseștii Noi.</p>
<p>Există un cadru de politici adecvat pentru menținerea corespunzătoare a beneficiilor/rezultatelor programului/proiectului?</p>	<p>Produsele și rezultatele proiectului au efect de durată și se încadrează în Strategia de Dezvoltare Națională și anume creșterea calității vieții cetățenilor, dezvoltare economică sustenabilă pe termen lung și promovarea valorilor culturale, turistice.</p> <p>În ceea ce privește serviciile de turism, atât la nivel național, regional și local există un cadru de politici adecvat pentru menținerea corespunzătoare a beneficiilor.</p>
<p>6. Aspecte transversale (cross-cutting)</p>	
<p><u>Respectarea Drepturilor Omului:</u> - În ce măsură programul/proiectul a contribuit la promovarea drepturilor omului? - În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de grupurile vulnerabile în procesul de planificare? Care a fost grupul vulnerabil identificat și inclus social? A avut acesta de câștigat sau de pierdut în urma implementării proiectului?</p>	<p>Deși proiectul în cauză nu menționează expres, acesta contribuie la promovarea dreptului omului la condiții mai bune, prin accesul acestora la traseul turistic și obiectivele acestuia, inclusiv foșoare, teren de volei și parcări auto.</p> <p>Totuși nu este o statistică ce ar oferi date relevante cu privire la numărul de persoane în etate, persoane cu venit mic, persoane cu dizabilități și persoane marginalizate din diferite motive, care au beneficiat de produsele proiectului.</p> <p>Implementarea proiectului respectiv influențează direct bunăstarea și nivelul de trai al beneficiarilor finali. Astfel a fost asigurat dreptul la liberă circulație, dreptul la asistența medicală primară, dreptul la informație și toate grupurile țintă au avut de câștigat în urma implementării proiectului. În urma realizării unor asemenea proiecte au beneficiat toate grupurile de populație de la mic la mare.</p>
<p><u>Respectarea egalității de gen</u> În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de aspectele de gen în procesul de planificare și implementare? Câte femei/fete și câți bărbați/băieți au beneficiat de rezultatele, produsele proiectului?</p>	<p>Egalitatea de gen a fost luată în considerație la toate etapele, începând cu asigurarea drepturilor egale de a participa la elaborarea și consultarea publică a documentului, prin diferențierea datelor disponibile în domeniul respectiv de intervenție. Totuși nu s-a luat în calcul dezagregarea pe gen și anume, câte femei/fete și câți bărbați/băieți au beneficiat de rezultatele și produsele proiectului.</p>

<p><u>Respectarea necesităților privind protecția mediului:</u> S-a ținut cont de aspectele ecologice la etapa de elaborare, precum și implementare a programului/proiectului ? Care a fost influența proiectului asupra stării mediului (pozitivă sau negativă) și ce măsuri au fost întreprinse pentru ameliorarea acestora?</p>	<p>Proiectul dat nu include în secțiunea sa un capitol descris în cererea de finanțare. Totodată, prin activitățile prevăzute, nu are un impact negativ asupra mediului. La etapa de elaborare a proiectului s-a ținut cont de toate aspectele ecologice fiind obținute coordonările necesare de la instituțiile responsabile în domeniu. Avizul expertizei ecologice de stat, a fost unul pozitiv. Inspectoratul Ecologic de Stat a cerut beneficiarului asigurarea îndeplinirii condițiilor de protecție a mediului. De asemenea, la recepția la terminarea lucrărilor în cadrul comisiilor respective, au participat reprezentanții serviciilor ecologice. Aceștia s-au expus pozitiv referitor la influența proiectului asupra stării mediului, semnând procesele verbale corespunzătoare.</p>
<p><u>Bună guvernare:</u> Pe parcursul planificării și implementării programului/proiectului a fost asigurat modul participativ și transparența procesului decizional?</p>	<p>În general, în procesul de implementare a proiectului atât implementatorul cât și beneficiarul s-au condus de principiile și practicile buneii guvernării. Procesul de implementare și monitorizare a proiectului cu regularitate a fost plasat pe pagina web a Agenției de Dezvoltare Regionale Centru. ADR Centru, în baza Metodologiei de monitorizare și evaluare a măsurilor de susținere a dezvoltării regionale, aprobată prin ordinul MDRC, prezintă trimestrial rapoarte către organul ierarhic superior privind procesul de implementare și utilizare a mijloacelor financiare în cadrul proiectului. Informația respectivă, de asemenea este prezentată Consiliului regional pentru Dezvoltare Centru și Consiliului național de coordonare dezvoltării regionale.</p>
Concluzii pe fiecare criteriu de evaluare:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Așa cum a fost conceput și implementat, proiectul este strâns conectat cu prevederile Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională, precum și cu abordările specifice ale Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 338 din 19 mai 2014 și anume creșterea calității vieții cetățenilor, dezvoltarea economică sustenabilă pe termen lung și promovarea valorilor culturale, turistice. Precum și cu abordările specifice ale Strategiei de Dezvoltare Regională Centru și a Strategiei de Dezvoltare a raioanelor Nisporeni și Ialoveni pentru anii 2012-2016, pentru dezvoltarea armonioasă a regiunii prin prisma implementării proiectului în domeniul turismului; Totodată, drept urmare a proiectului, sporesc activitățile economice în regiune, crearea locurilor de muncă și micșorarea discrepanței între localitățile și raioanele din regiune. La fel, putem puncta faptul, că o infrastructură turistică dezvoltată creează premise pentru atragerea investițiilor în regiune. 2. Costul total final al proiectului constituie 6 581 886,37 lei. După excluderea unui șir de activități și obiective din cadrul proiectului, procesul de implementare al proiectului a fost bine planificat. În raport cu programarea inițială, proiectul nu a ajuns să-și atingă rezultatele scontate, dar totuși a fost un început. În acest fel, unele obiective turistice au fost încadrate în alte rute turistice, atingând, în acest fel, o bună parte din obiectivele planificate inițial; 3. Faptul, că la inițierea proiectelor, lipsesc mai multe componente ale proiectului, precum matricea riscurilor, analiza swot, planul concret de acțiuni, planul de asigurare a durabilității ș.a., duc la faptul că multe proiecte ajung să fie scrise superficial, sau să nu fie înțelese de finanțator. Iar în cazul apariției riscurilor propriu-zise, devine complicat a explica necesitatea finanțării unor anume obiecte turistice în parte. Ca urmare, proiectul nu 	

a ajuns să realizeze toate activitățile vizate în Cererea de finanțare, iar obiectivele turistice, din numărul lor de 14 unități, au ajuns să fie finanțate doar 5. În general riscurile nu au fost formulate și nici identificate calitativ. Așadar, nu a fost posibil de evaluat matricea riscurilor și modalitatea în care aceste riscuri au fost administrate și atenuate pe parcursul implementării proiectului, din simplu considerent că aceasta lipsește.

4. Mecanismul de evaluare și monitorizare al riscurilor nu a fost elaborat.
5. Obiectivul general al proiectului a fost într-o oarecare măsură atins cu succes și a contribuit la crearea oportunităților de atragere a turiștilor străini și locali, în regiunea de dezvoltare Centru, prin crearea unui traseu turistic interesant, cu multe și diverse atracții turistice specifice, ce va servi drept imbold la o mai bună cunoaștere a istoriei și culturii ținutului natal.
6. Autoritățile locale încurajează locuitorii acestor localități, spre un pas conștient și îndrăzneț, în direcția antreprenoriatului privat, prin inițierea afacerilor mici și micro.
7. Parcursul implementării proiectului, precum și atingerea impactului scontat a fost influențat negativ de factorii financiari. Cu toate acestea, proiectul realizat poate crea doar beneficii la nivel regional.
8. Comparativ cu situația inițială, proiectul în cauză a avut un impact pozitiv cel puțin la nivel local, pentru localnici, meșteșugarii din localități, dar și pentru stimularea afacerilor la nivel de regiune. Rezultatele obținute în urma implementării proiectului, au impact pozitiv asupra grupului țintă. A impulsionat dezvoltarea pentru producătorii locali, calea de transportare a produselor la piața din Chișinău și exportarea produselor prin intermediul traseului.
9. Implementarea proiectului respectiv influențează direct bunăstarea și nivelul de trai al beneficiarilor finali. Astfel a fost asigurat dreptul la liberă circulație, dreptul la asistența medicală primară, dreptul la informație și toate grupurile țintă au avut de câștigat în urma implementării proiectului. În urma realizării unor asemenea proiecte au de beneficiat toate grupurile de populație de la mic la mare.
10. Modelele de acțiune și practicile utilizate se constată a fi adecvat selectate și aplicate la nivelul comunității beneficiare în vederea susținerii responsabilizării sociale;
11. Lansarea proiectului dat a dus și la atragerea investițiilor suplimentare în teritoriu. Astfel SC „Poiana Codrilor” a deschis o vinărie cu restaurant în preajma lacului Ulmu, care în ultimii ani a ajuns să-și extindă serviciile nu doar pe piața locală, cât și pe piața internațională, cu renumita marcă „Poiana Vinery” (Vinăria Poiana).

Recomandări cheie (în ordinea gradului de importanță și adresate principalelor părți interesate):

Se recomandă stabilirea unui plan de efectuare a lucrărilor de întreținere cu scopul mentenanței și îmbunătățirii calităților tehnice și estetice a produselor realizate în cadrul proiectului.

Se recomandă ca proiectul să fie realizat în formatul său deplin și găsite soluții și posibilități, pentru asigurarea și menținerea unei rute turistice interesante și diverse, după cum a fost gândit inițial în proiect. Ținând cont de faptul că Vinăria Poiana a efectuat investițiile necesare și s-a lansat pe piața locală și internațională, realizarea acestor obiective, stabilite inițial în proiect, va fi mai simplu de realizat.

Se recomandă depistarea modalității de finanțare deplină a unor astfel de proiecte. Una din metode ar fi înregistrarea trasului turistic ca traseu în sine, iar ulterior, conlucrarea cu Agențiile turistice, pentru promovarea rutei cu marketingul convenit.

La scrierea proiectelor ar fi binevenită prezentarea logică clară a obiectivelor, cu posibilitatea acestora de a contribui la realizarea obiectivelor naționale și regionale.

III. Realizarea indicatorilor de produs și rezultat în cadrul proiectului

„Traseul turistic în 9 localități – crearea oportunităților de investire în turism”																	
	Unitatea de măsură	Valori inițiale	Rezultate așteptate	2015			2016			2017			2018				
I. Indicatori de produs:																	
501 atracții turistice construite	nr.	0	2	0	0	0	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
502 atracții turistice renovate	nr.	0	2	0	0	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
503 atracții turistice amenajate	nr.	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
504 teritoriu amenajat	ha.	0	3,0	0	0	0	0	3,0	3,0	0	0	0	0	0	3,0	0	0
II. Indicatori de rezultat:																	
507 obiecte turistice incluse în circuitul turistic	nr.	0	5	0	0	0	4	5	5	0	0	0	0	0	1	0	0

IV. Lista documentelor analizate:

1. Strategia Națională de Dezvoltare Regională;
2. Strategia de dezvoltare regională Centru 2016-2020;
3. Documentul unic de program aprobat de către CNCDR;
4. Studiul de fezabilitate;
5. Avizul Inspecției Ecologice Nisporeni;
6. Decizia CNCDR nr. 7/16 din 02.09.2016 prin care a fost aprobată finanțarea;
7. Decizia CNCDR nr. 15/18 din 11.12.2018 prin care a fost micșorată finanțarea;
8. Instrucțiunea pentru utilizatori
9. Nota conceptuala
10. Cererea de finanțare;
11. Matricea cadrului logic;
12. Bugetul proiectului;
13. Contractul de finanțare;
14. Contractele de antrepriză;
15. Contracte de servicii;
16. Procese verbale de la ședințele de lucru;
17. Raportul final al proiectului;
18. Note informative ale beneficiarului de asigurare durabilitate;
19. Raportul de evaluare tehnică și financiară a CF depuse spre finanțare din FNDR;
20. Raport narativ privind activitatea desfășurată în cadrul proiectului;
21. Procese verbale la terminarea lucrărilor;
22. Procese verbale de recepție finală;
23. Acte de primire-predare a investiției;

Raportor

Vadim GROSU,

specialist Secția monitorizare și evaluare, ADR Centru

Coordonator

Pavel TROFIN,

director al Agenției de Dezvoltare Regională Centru